

стратегія

тактика

досвід

практика

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗМІСТУ ОСВІТИ

СУЧАСНІ П'ЯТИРІЧНІ ДІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

4 червня 2013 року
м. Київ

35

Міністерство освіти і науки України
Інститут інноваційних технологій і змісту освіти

СУЧАСНІ П'ЯТИРІЧНІ ДІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Матеріали
Всеукраїнської науково-методичної конференції
(4 червня 2013 року, м. Київ)

Тернопіль
Мандрівець
2014

За загальною редакцією Б. М. Жебровського.

Автори-упорядники: О. А. Удод, Т. В. Панасюк, О. П. Долинна, А. А. Грищенко, Ю. В. Главацька, С. І. Нерянова, О. В. Низковська, Т. П. Носачова, І. Ю. Резніченко, О. І. Швачова.

Сучасні п'ятирічні діти: проблеми та особливості розвитку.
С 91 Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції (4 червня 2013 року, м. Київ) / авт.-упоряд.: О. А. Удод, Т. В. Панасюк, О. П. Долинна, А. А. Грищенко, Ю. В. Главацька, С. І. Нерянова, О. В. Низковська, Т. П. Носачова, І. Ю. Резніченко, О. І. Швачова / за заг. ред. Б. М. Жебровського. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 88 с.

ISBN 978-966-634-737-7

У збірнику представлено матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції “Сучасні п'ятирічні діти: проблеми та особливості розвитку”, в яких розглядаються можливості й перспективи розвитку дітей старшого дошкільного віку, створення сприятливих умов для формування дитячої особистості, підвищення якості освітнього процесу в дошкільних навчальних закладах.

Для педагогічних працівників дошкільної освіти.

ББК 74.100

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Програма Всеукраїнської конференції “Сучасні п’ятирічні діти: проблеми та особливості розвитку” (4 червня 2013 року, м. Київ) ...	5
<i>Дискусійна студія 1</i> ВЕСЕЛЕ НАВЧАННЯ: РОЛЬ ВІДЕОІГОР У ФОРМУВАННІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	7
<i>Дискусійна студія 2</i> ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК П’ЯТИРІЧНОЇ ДИТИНИ В УМОВАХ СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ’ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	15
<i>Дискусійна студія 3</i> ПІЗНАВАЛЬНИЙ РОЗВИТОК П’ЯТИРІЧНОЇ ДИТИНИ	23
<i>Дискусійна студія 4</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ П’ЯТИРІЧНОЇ ДИТИНИ	31
<i>Дискусійна студія 5</i> ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК П’ЯТИРІЧНОЇ ДИТИНИ.....	37
<i>Дискусійна студія 6</i> ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЖИТТІ П’ЯТИРІЧНОЇ ДИТИНИ	46
<i>Дискусійна студія 7</i> ТРУДОВА ДІЯЛЬНІСТЬ П’ЯТИРІЧНОЇ ДИТИНИ.....	54
<i>Дискусійна студія 8</i> ВИЯВЛЕННЯ, РОЗВИТОК НАХИЛІВ ТА ЗАДАТКІВ П’ЯТИРІЧНОЇ ДИТИНИ (ОБДАРОВАНІ ДІТИ).....	66
Розмаїття навчальних видань для освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку	75
Рішення Всеукраїнської конференції “П’ятирічні діти: проблеми та особливості розвитку” (4 червня 2013 року, м. Київ).....	84
ЛІТЕРАТУРА.....	86

ням дітьми загальнолюдськими чеснотами і якостями, формуванням багатоскладової категорії – здоров'я. Все це ґрунтується на національному підґрунті, в контексті культури свого народу, культивування рідної мови.

Такий підхід до розвитку старших дошкільників забезпечує більш високий рівень мотивації, що, своєю чергою, підвищує результативність, стимулює розвиток творчих здібностей.

Дискусійна студія 6

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЖИТТІ П'ЯТИРІЧНОЇ ДИТИНИ

Місце проведення: дошкільний навчальний заклад № 196 Голосіївського району м. Київ

Керівник студії:

Нерянова Світлана Іванівна – головний спеціаліст відділу дошкільної та початкової освіти департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України.

Модератор:

Безпала Світлана Миколаївна – керівник дошкільного навчального закладу.

Наукові консультанти:

Кочерга Олександр Васильович – кандидат психологічних наук, доцент, заступник директора з навчально-методичної роботи Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка;

Гладун Людмила Валентинівна – директор Державного музею іграшки Міністерства освіти і науки України, заступник голови МХТР з іграшок та навчально-наочних ігрових посібників при Міністерстві освіти і науки України.

Учасники дискусійної студії: педагогічні працівники дошкільної освіти Сумської, Тернопільської, Чернівецької, Харківської областей.

Матеріали засідання студії

Кочерга О. В., науковий консультант студії, у своєму виступі “Дитяча гра як інструмент підготовки до життя” розповів про потенційні можливості ігрової діяльності у становленні особистості п'ятирічної дитини.

Дитинство кожного малюка не може обійтися без гри і бути при цьому повноцінним для його розвитку. Особливого сенсу це твердження на-

буває на шостому році життя дитини. Чому це так важливо, може збагнути кожен, коли згадає про те, що гра в цей період життя дитини є провідним видом її діяльності.

У життя дітей світ входить поступово. *А дитяча гра допомагає цей процес зробити комфортним та зрозумілим, тому, говорячи про розуміння місця гри у всебічному розвитку п'ятирічної дитини, варто зазначити:*

- Гра п'ятирічних дітей – дзеркало суспільства. Життя суспільства відображається у грі п'ятирічної дитини у всьому: в сюжеті і правилах, у взаєминах дітей одне з одним, у їхніх діях, вчинках, розмовах, репліках.
- Гра – це вимога юного організму й намагання п'ятирічної дитини пізнати навколишнє середовище. Дитяча гра – це цілеспрямована, свідома, творча діяльність, яка зміцнює фізичні, психічні сили та соціальні обов'язки.
- Гра – найбільш доступний п'ятирічній дитині вид діяльності, своєрідний спосіб переробки отриманих нею вражень. Вона відповідає практичному (наочно-дійовому та наочно-образному) характеру мислення, емоційності, яка формує почуття, готує п'ятирічну дитину до якісного логічного мислення.
- Гра приваблює п'ятирічну дитину самим процесом. Але дія в грі особлива, несправжня. Ці дії в уявній ситуації роблять гру засобом самореалізації дитини. У грі вона може робити все, що хоче, все у неї “виходить”.
- П'ятирічні діти граються тому, що це приносить їм задоволення. Разом з тим у жодній іншій діяльності немає таких суворих правил, як у грі. Тому гра дисциплінує п'ятирічних дітей, привчає їх підпорядковувати свої дії, відчуття й думки поставленій меті. Для п'ятирічної дитини гра – це найпотужніший засіб самореалізації й самовираження. Вона дозволяє їй вийти за рамки обмеженого світу й побудувати власний світ.
- Ігровий образ має великий вплив на поведінку п'ятирічної дитини. Створюючи той чи інший образ, дитина вірить тому, що створює.
- Гра – це робота над собою, серйозна справа для п'ятирічної дитини. Для дитини гра не завжди цікава забава, частіше – це праця, переборювання себе. Важливо те, що дитина при цьому готується до майбутньої дорослої діяльності, переборює свою природну обмеженість і відкриває нові “горизонти”.
- Гра п'ятирічної дитини – це дитяча безпосередність, наївність, деколи лукавство чи здивована серйозність.

- Гра – це фантастичний світ п'ятирічної дитини, звільнений від депотизму дорослих, світ відкриття бажань, світ реалізації нереалізованого.

Гра п'ятирічної дитини є тлом, на якому розгортаються найуспішніші і драматичніші процеси становлення та вдосконалення фізичних і психічних сил. У цьому поступальному русі чільне місце посідає становлення *систем нейророзвитку старшого дошкільника*. Оптимальна робота систем нейророзвитку п'ятирічної дитини має вирішальне значення для її подальшої успішності в будь-якій діяльності.

1. *Система управлінь увагою*. Увага – адміністративний орган мозку п'ятирічної дитини, штаб, що відповідає за навчання, поведінку, і контролює їх. Елементи керування увагою спрямовують розумову енергію мозку, щоб п'ятирічні діти могли завершити розпочате і увесь день не втрачали пильності. Виконуючи конкретні завдання під час будь-якої гри, діти виявляють доволі високий рівень концентрації уваги.

2. *Система пам'яті*. Подальші роки життя п'ятирічної дитини (особливо з приходом до першого класу) вимагатимуть сильнішого напруження пам'яті, ніж у будь-який інший період нашого життя. Для успішного навчання в школі потрібно набагато більше напружувати пам'ять, ніж практично в будь-якій діяльності. Тією чи іншою мірою кожна гра (дотримання правил, ролей, сюжету, продовження) є тренуванням пам'яті.

3. *Мовна система*. Мовні складники, що містяться в іграх (необхідність познайомитися, розпочати гру, домовитися про розподіл ролей, можливість ведення діалогу під час гри, оцінка тих чи інших дій), включають, зокрема, розпізнавання мозком п'ятирічної дитини відмінності між сорока вісьмома звуками української мови (обов'язковий складник читання в майбутньому), здатність розуміти, запам'ятовувати і використовувати нову лексику, висловлювати власні думки в процесі мовлення (і на письмі) та швидкість сприймання, необхідну, щоб наздогнати надшвидкісний потік усних пояснень і вказівок.

4. *Система просторового орієнтування*. Всі рухові, конструкторсько-будівельні, театралізовані ігри активно впливають на розвиток просторового орієнтування дитини. За допомогою просторового сприймання дитина розуміє, як поєднуються частини цілого. Просторове орієнтування також допомагає впорядкувати відповідні матеріальні предмети, наприклад, деталі конструктора, кубики, столи тощо, необхідні для організації гри.

5. *Система послідовного орієнтування*. Ця система, яка тісно співпрацює з просторовим сприйманням, дає змогу п'ятирічній дитині обробляти інформацію, що надходить у мозок, або ланцюжки інформації, що ви-

ходять з нього, являючи собою пов'язану послідовність. Найефективніше навчати послідовності саме у грі (хто за ким, коли починати, коли потрібно зупинитися). Ввесь день п'ятирічних дітей агресивно атакують послідовності – від вирішення побутової задачі до запам'ятовування порядку цифр у новому номері телефону, хронологія подій розгортання сюжету гри. Проте найважча і підступна послідовність називається часом. Послідовне орієнтування – це основа управління, розуміння, оцінки та розподілу часу, а також його обліку.

6. *Рухова система.* Рухова система керує дуже тонкою і складною мережею тісних зв'язків між мозком та різними м'язами тіла. Особливо активно ця система у п'ятирічних дітей працює в народних, рухливих іграх та іграх з елементами спорту. Рухова координація має велике значення в дитячому житті старшого дошкільника: можливість показати своє вміння в чомусь вносить значний внесок у загальну самооцінку, додає впевненості. Незграбні діти можуть відчувати дискомфорт, порівнюючи себе з більш спритними однолітками чи однокласниками.

7. *Система абстрактного мислення.* Контури цієї системи ще тільки починають закладатись у п'ятирічної дитини. Цьому суттєво допомагає його ігрова діяльність. Саме під час мовленнєвих, математичних, природних ігор. Абстрактне мислення включає здібність розв'язувати проблеми і логічно мислити, формувати і використовувати елементарні поняття (такі, як "цифра", "число"), розуміти, як і в яких випадках застосовувати правила, і вникати в складні ситуації.

8. *Система соціального мислення.* Для успішної гри п'ятирічних дітей центральне місце відводиться їхнім комунікативним здібностям. Взаємодії однолітків приносять більшу частину радості чи приниження, які старший дошкільник відчуває в житті (немає жодної гри п'ятирічних дітей, де ця система не розвивається і не піддається корегуванню).

Функції нейророзвитку дитини ніколи не виступають окремо, для отримання добрих результатів вони завжди об'єднують зусилля. Пам'ять співпрацює з мовою, щоб допомогти згадати віршик. Керування увагою вступає в реакцію з загальними руховими здібностями, щоб закинути м'яч у кільце. Послідовність дій, зорова пам'ять і мовлення поєднуються з соціальною свідомістю, щоб дитина змогла пояснити своєму одноліткові сюжет мультфільму, який вона вчора бачила по телевізору. Успіх нейророзвитку систем старшого дошкільника залежить від умов гарного, змістовного, достатнього "програвання" їх у грі.

Щоб гра відбулась і захопила п'ятирічну дитину, дорослі мають ставитися до дитячої гри з величезною повагою, терпінням і вірити у її величезний пізнавальний та виховний потенціал.